

Novák Ivo, Spitzer Karel : Ohrožený svět hmyzu. Edice Živou přírodou. Academia, 1982, 140 str., 90 barevných snímků, 25 kreseb, cena 35,- Kčs

Recenzovaná knížka si vzala za cíl seznámit širší veřejnost se skutečností, že "díky" zhoršenému životnímu prostředí nebyly u nás redukovány jen stavy koroptví, tetřevů a jiné lovné nebo pozoruhodné zvířeny, ale ukazují na vybraných ohrožených druzích hmyzu, že důsledky chemizace zemědělství a lesnictví, jedovatých emisí průmyslu a výfukových plynů pocítila příroda jako celek. Když si uvědomíme, že rozsah knížky nedovolil uvést více obrázků, než sotva 2 promile hmyzích druhů žijících u nás a že vlastně jsou ohroženy téměř všechny, vyvstane teprve akutní nutnost, zamyslet se nad dalším osudem naší přírody.

Výběr druhů hmyzu do knížky byl proveden podle ekologických systémů, střídají se proto v knížce různé skupiny a jistě by prospělo důsledné uvádění řádů. Sympatické na nové knížce vedle pěkných snímků přímo z přírodního prostředí a věrných perokreseb v úvodě je zvláště to, že konečně jsou uváděny na pravou míru hlavní aspekty záchrany ohrožených druhů v ochraně celkových existenčních podmínek života nejen v záchraně biotopů, ale i nutnost omezení celkové chemizace prostředí, a zejména že jsou správně zhodnoceny mizivé vlivy sběratelství na úbytek hlavně atraktivních druhů. A tu bych chtěl navíc připomenout, že i u těch zde uvedených "vysbíraných" výjimek (jason, tesařík obrovský) jde často o jiné vlivy: otevření lomu na lokalitě dnes vyhynulé rasy jasoně nebo o skácení tesaříky-"škůdci" napadeného parkového stromu, aby se tito nerozšířili do okolí. Takový zásah předčí tisícinásobně činnost sběratelů, z kterých často jejich počáteční zájem vychovává ochránce přírody nebo i znalce specialisty. Náznorně je tento problém probrán ve statí o tesaříkovi alpském, kde zákonný zákaz sebrání jednoho exempláře kontrastuje s ničením druhu ve velkém při exploataci lesů nebo celých polesí.

U krajníků je ve výčtu našich druhů uveden i druh *Calosoma reticulatum*, který však byl nalezen kdysi dávno jen ojediněle v horách západního pohraničí státu, nebyl však už dlouhá desetiletí nalezen a už asi nebude, neboť vzhledem k ekologické katastrofě Krušnohoří jej lze považovat u nás za vyhynulý. Tato okolnost by pro tematiku knížky stála určitě za zaznamenání.

Ve výčtu druhů velkorodu *Carabus* mohl být zvlášť vypíchnut *Carabus auratus* (je zde uveden mezi druhy lesnatého území), který je obyvatelem polních lánů s denní aktivitou a je vzhledem k tomuto způsobu života chemizací zemědělství také z našich druhů nejvíce ohrožen.

U majky obecné je znovu opakován starý omyl o dlouhém zadečku samičky, neboť hypertrofický zadeček mají obě pohlaví - dokonce majka vyobrazená na barevné příloze je sameček s lomenými tykadly a je to navíc druh *Meloe violaceus*, druhý náš zatím dosud častější druh. (V textu uvedený druh *Meloe proscarabaeus* má hrubě tečkovanou hlavu a štít.)

Pro vážné zájemce jsou velmi užitečné úvodní kapitoly, ve kterých jsou postřehy o významu a funkci hmyzu v přírodě a o příčinách mizení ohrožených druhů. Je tu nástin přírodních poměrů v ČSSR i rozdělení a charakteristika základních ekosystémů. Potřebný je i vysvětlující slovníček málo známých nebo odborných výrazů týkajících se problematiky ochrany přírody.

Celkově lze knížku doporučit mládeži s přáním, aby se čtenáři po pozorném čtení zamysleli nad důvody ohrožení existence hmyzu a aby tyto důvody pronikly do podvědomí národa a byly vzaty v úvahu i místy odpovědnými za veškerou činnost při zásazích do přirozené biocenózy různých biotopů naší vlasti. Lze si tedy přát, aby upozorňování na prohřešky proti přírodě uvedené v knížce nezůstaly jen osamělým hlasem volajícím na poušti.

Miroslav Dvořák.